

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakvéleményei

Rádiós műsor sugárzása

Ügyszám: SZJSZT 02/08/1.

A Fővárosi Bíróság által feltett kérdés:

- 1. Nyilatkozzon a szakértő arról, hogy a felperes által készített, majd pedig később kereskedelmi forgalomba kiadott kabaré műsorszámok esetében a további kereskedelmi célú felhasználáshoz szükséges-e a felperes hozzájárulása vagy sem?**
- 2. Nyilatkozzon a szakértő arról, hogy a kabaré műsorszámok az ún. „nagy jogos” vagy az ún. „kis jogos” művek közé sorolhatóak-e.**
- 3. Nyilatkozzon a szakértő arról, hogy a M. R. felperes által cd-n kiadott kabaréműsor felvételei vonatkozásában fennmarad-e a M. R.-t megillető sugárzási jog vagy sem.**
- 4. Válaszolja meg a peres felek esetlegesen felmerülő az ügygel összefüggésben álló tovább kérdéseit, amennyiben arra szakértői kompetenciája kiterjed.**

A Felperes által feltett kérdés:

Fentiek alapján kérjük az SzJSzT. megkeresését arra vonatkozóan, hogy a kabaréműsorok nagyjogos vagy kisjogos irodalmi kategóriába tartoznak és arra vonatkozóan is, hogy a M. R. CD-n kiadott kabaréműsor felvételei vonatkozásában fennmarad-e a M. R.-t RTV szervezetként megillető sugárzási jog és a kabaréműsor más rádió által történő sugárzására kell-e engedélyt kérni a M. R.-től.

Az eljáró tanács szakértői véleménye:

Ad 1. A Tisztelt Bíróság 19.P.24.384/2006/8. számú végzésében rögzített tényállása szerint a M. R. (a továbbiakban: „Felperes”) által készített egyes rádiókabaré műsorokat a Felperes CD-n kereskedelmi forgalomba hozta, az ily módon kereskedelmi célból forgalomba hozott hangfelvételeket pedig ezt követően a R. Korlátolt Felelőségű Társaság (a továbbiakban: „Alperes”) által üzemeltetett B. R. a nyilvánossághoz közvetítette.

A feltett kérdés megválaszolásához elsősorban a „műsor” fogalmának, mint a rádiószervezetek szerzői jogi védelme elsődleges tárgyának meghatározására van szükség. Tekintettel azonban arra, hogy a „műsor” fogalmát a Szerzői Jogi Szakértő Testület az SzJSzT 28/2003-as számú szakvéleményében már értelmezte, az eljáró tanács e helyen idézni tartja szükségesnek az abban rögzítetteket:

„A Római Egyezmény¹ 13. Cikke értelmében, melyet a hatályos Szjt. 80. §-ában foglalt rendelkezések ültettek át a magyar jogba, a műsorsugárzó rádió-, illetve televízió-szervezeteket saját sugárzott műsoruk tekintetében megilleti a sugárzott adásuk rögzítésére vonatkozó kizárólagos jog, valamint a rögzített sugárzott adás többszörözésére vonatkozó kizárólagos jog, amennyiben a rögzítés a

¹ Az előadóművészek, hangfelvétel előállítók és a műsorsugárzó-szervezetek védelméről, 1961-ben, Rómában létrejött nemzetközi Egyezmény. Magyarországon kihirdette az 1998. évi XLIV. Törvény. (Az eljáró tanács megjegyzése.)

műsorsugárzó szervezet hozzájárulása nélkül történt, továbbá abban az esetben, ha a rögzítés a jogszabály által külön jogosulti hozzájárulás nélkül megengedett (szabad felhasználásnak minősülő) célból történt, de a többszörözés célja ettől eltérő. Az Egyezmény eredeti angol nyelvű szövege a fenti szabályt a következőképpen tartalmazza:

„[Article 13] Broadcasting organisations shall enjoy the right to authorise or prohibit [...] (b) the fixation of their broadcast; (c) the reproduction:

(i) of fixations, made without their consent, of their broadcasts;

(ii) (ii) of fixations made in accordance with the provisions of Article 15, of their broadcasts, if the reproduction is made for purposes different from those referred to in those provisions [...]

A szomszédos jogi védelem pontos tárgya szempontjából kiemelendő, hogy az Egyezmény – ahogy a fenti angol nyelvű szövegéből pontosan látható – a „broadcast” (sugárzott adás) kifejezést használja. Az Egyezmény 3. Cikke a sugárzás fogalmát pedig úgy határozza meg, hogy az hangok vagy képek és hangok vezeték nélkül történő nyilvános vételre szánt közvetítése:

„[Article 3 ...] (f) 'broadcasting' means the transmission by wireless means for public reception of sounds or of images and sounds”.

A TRIPS² megállapodás 14. Cikkének 3. bekezdése ugyancsak előírja a műsorsugárzó szervezet jogát arra, hogy megtiltsa sugárzott adásának engedély nélküli rögzítését, illetve a rögzített adás engedély nélküli többszörözését. A megállapodás nem határozza meg a sugárzás, illetve a sugárzott adás fogalmát. Ezekre azonban ugyanazokat a kifejezéseket használja, mint a Római Egyezmény ('broadcasting' és 'broadcast'). A megállapodás több rendelkezése hivatkozik a Római Egyezményre (lásd: 1 Cikk 3. bekezdése, 2. Cikk 2. bekezdése, 3. Cikk 1. bekezdése, illetve a 14. Cikk 6. bekezdése). Miután a megállapodás nem tartotta szükségesnek az említett kifejezések külön, eltérő meghatározását, azok nyilvánvalóan a Római Egyezményben foglaltak szerint értelmezendők. Ezt a megállapodás 2. Cikkének 2. bekezdése is megerősíteni látszik.

A fentiek kiemelése a megbízó által feltett kérdések szempontjából azért fontos, mert amennyiben a magyar Szjt. 80. §-ának szövege bármilyen kétséget is hagyva afelől, mit is jelent a magyar jogszabály által használt, szomszédos jogi értelemben védett „műsor” kifejezés, úgy ennek értelmezésekor az Szjt. 80. §-ában foglalt rendelkezés alapjául szolgáló nemzetközi egyezménysszöveg pontos eligazítást ad. A „műsor”, melynek hozzájárulás nélküli rögzítése és többszörözése ellen a rádió- és televízió-szervezeteket szomszédos jogi védelem illeti meg, valamely hangokat vagy képeket és hangokat tartalmazó közvetítés, sugárzott adás.”

Bár a jelen ügy tárgya nem a műsor többszörözése vagy rögzítése, hanem annak nyilvánosságához közvetítése, a jelen ügyben eljáró tanács a szakértői testület korábbi szakvéleményét e kérdésben is iránymutatónak tekinti.

A per tárgyát képező ügyben – a kirendelő végzésben rögzítettek szerint – azonban az Alperes felhasználásának eszköze nem a Felperes sugárzott adása, hanem annak kereskedelmi célból forgalomba hozott változata volt. E körülménynek azért is jelentősége van, mert az adás valamely hordozón történő forgalomba hozatalára jellemzően csupán az eredeti adás – esetenként jelentős átalakítását eredményező – újraserkesztése, újrakeverése után kerülhet sor, igazodva ezzel az eltérő felhasználási környezet kívánalmaihoz. Ezek a tevékenységek, illetve végső soron önmagában a kereskedelmi célú forgalomba hozatal pedig azt eredményezi, hogy az ily módon megváltoztatott rögzített adás felett az azt előállító rádiószervezet többet már nem gyakorolhatja az Szjt. 80.§-ában meghatározott kizárólagos

² Szellemi Tulajdon Kereskedelmi Vonatkozásairól szóló Egyezmény. Magyarországon kihirdette az 1998. évi IX. törvény. (Az eljáró tanács megjegyzése.)

jogait.

Az a következtetés, hogy a kereskedelmi célú forgalomba hozatalt követően a Felperes már nem gyakorolhatja az Szjt. 80-ában meghatározott kizárólag jogokat ugyanakkor nem jelenti azt, hogy Felperes elveszítette volna rendelkezési jogát adása felett. E tényből csupán az következik, hogy a kereskedelmi célú forgalomba hozatalt követően az „adás” alapján készített és kereskedelmi célból forgalomba hozott CD tartalma már nem „műsorként”, hanem „hangfelvételnél” áll védelem alatt, jogosultja pedig nem a műsort előállító rádiószervezetként, hanem a hangfelvételt készítő hangfelvétel előállítóként áll védelem alatt.

A jelen ügygel érintett kereskedelmi célból forgalomba hozott hangfelvétel sugárzásához az Alperesnek a hangfelvétel előállítójától felhasználási engedélyt tehát nem kellett beszereznie, e körben elégséges számára az Szjt. 77.§-ának (1) bekezdésében említett szomszédos jogi díjigénynek a közös jogkezelő szervezetek – a hangfelvétel előállítók vonatkozásában a Magyar Hanglezkiadó Szövetsége – részére történő megfizetése. Felperes jogdíját a közös jogkezelő szervezettől, annak belső szabályai szerint igényelheti.

A rádióműsor kereskedelmi célból történő forgalomba hozatala után a műsort készítő szervezet, mint hangfelvétel előállító engedélyre szűkséges a kereskedelmi célból forgalomba hozott műpéldányon rögzített hangfelvételnél az Szjt. 76.§-ában meghatározott valamennyi felhasználási módja esetén. Az eljáró tanács azt is rögzíteni kívánja, hogy a rádióműsort készítő szervezet, mint a kereskedelmi célból forgalomba hozott hangfelvétel előállítója jogosult valamennyi – engedélyezési jog hiányában is létező – díjigény érvényesítésére is, a megfelelő közös jogkezelő szervezet útján.

Ad 2. Az Szjt. 27.§ (1) bekezdése szerint az írók, a zeneszerzők és a szövegírók képviseletében - a színpadra szánt irodalmi művek és a zenedrámái művek vagy jeleneteik, illetve keresztnetszeteik, valamint a szakirodalmi művek és a nagyobb terjedelmű nem színpadra szánt szépirodalmi művek (pl. regények) felhasználása kivételével - a már nyilvánosságra hozott művek sugárzásának engedélyezésére és az ennek fejében fizetendő díjak mértékére vonatkozóan az irodalmi és a zenei művekkel kapcsolatos szerzői jogok közös kezelését végző szervezet (az Artisjus Magyar Szerzői Jogvédő Iroda Egyesület) köt szerződést a felhasználóval. E közös jogkezelés az Szjt. 91.§ (2) bekezdése értelmében kötelező, vagyis az ellen a jogosultak nem tiltakozhatnak.

Az eljáró tanács megítélése szerint a rádiókabaré műsorszámok keretében elhangzó szerzői művek műfaja nem egységes. Vannak közöttük – jellemzően többszereplős, a közönség interakciójára, illetve helyzetkomikumra építő – kifejezetten színpadra szánt alkotások, amelyek sugárzásához – következően az Szjt. fent idézett 27.§-ából – a felhasználónak közvetlenül a szerzőtől kell engedélyt kérnie. Az ilyen típusú műveket a szakirodalom „nagyjogos műként”, az említett felhasználási engedélyt pedig „nagyjogos engedélyként” is szokta említeni.

A rádiókabarében azonban megjelenhetnek nem színpadra szánt irodalmi alkotások is, például rádiós jegyzetek, tárcák. Ezen szerzői művek felhasználása – következően az Szjt. fent idézett 27.§-ából – a kötelező közös jogkezelés körébe tartozik, azok sugárzásához tehát szerzői szempontból kizárólag az e tárgykörben nyilvántartásba vett Artisjus engedélyre szűkséges. Ezeket a műveket a szakirodalom „kisjogos műként”, a közös jogkezelés útján adott engedélyt pedig „kisjogos felhasználási engedélyként” is szokta említeni.

Azt eldönteni, hogy az adott ügyben felhasznált rádiókabaré művek kis- vagy nagyjogos művek minősülnek-e, ebből következően pedig, hogy kitől lehet a felhasználáshoz szükséges engedélyeket érvényesen beszerezni, csak azok megismerése után lehet. Erre az eljáró tanácsnak lehetősége nem volt, mivel azokat a számára átadott iratok nem tartalmazták. Az eljáró tanács ugyanakkor alá kívánja húzni, hogy a felek jogvitája – a rendelkezésére bocsátott iratok alapján – nem szerzői, hanem szomszédos jogi jellegű, annak eldöntése szempontjából ezért a megfelelő szerzői engedély meglétének nincsen jelentősége.

Ad 3. A Felperest rádióműsorának kereskedelmi célból hangfelvételnélként forgalomba hozatala után, annak sugárzása vagy bármely más módon történő nyilvánossághoz közvetítése ellenértékeként az Szt. 77.§ (1) bekezdése szerinti díjigény illeti meg. Ezt a díjigényt Felperes az e célból nyilvántartásba vett közös jogkezelő szervezet, a Magyar Hanglezkiadó Szövetsége útján érvényesíthet.

Ad 4. Az eljáró tanács a felperes kérdéseire a korábbi válaszai során kimerítő feleletet adott.

Budapest, 2008. február 20.

Dr. Debreczeni Ferenc
a tanács elnöke

Dr. Békés Gergely
a tanács előadó tagja

Dr. Wéber Judit
a tanács szavazó tagja